

LUNDS UNIVERSITET

RAPPORT OM EGET SKRIVANDE

Språk- och litteraturcentrum

Författarskolan FFSK10 Ht 2012

Författare: Yvonne Svantesson

Handledare: Sigrid Combüchen

Kandidatexamen

Romanens skrivprocess

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	2
2 Presentation	2
3 Beskrivning, handling	2
4 Form, komposition och perspektiv	4
5 Språk och stil	8
6 Processen	10
6.1. Praktiska metoder.....	10
6.2. Inre process	13
7 Sammanfattning, diskussion, resultat	13
Bilaga 1 Utdrag ur manus	
Bilaga 2 Schematisk bild på tidslinjen	
Bilaga 3 Schematisk bild på händelselinjer/geografiska platser	

1. Inledning

Rapporten beskriver min skrivprocess under arbetet med romanen ”Bukar och fenor”. I slutet av termin tre på Lunds Universitet Författarskola är romanprojektet i stora delar färdigställt vad beträffar struktur och innehåll. Ännu återstår stilistiska förbättringar och den stora genomgång som gör delar till helhet.

2. Presentation

Titel

Bukar och fenor

Genre

Roman

Målgrupp

Vuxna.

Manuset är i lika delar en gestaltning av karaktärer, händelseförlopp och av platser, med tonvikt på personbeskrivning. Tre huvudkaraktärer kommer till tals. De agerar med och mot varandra under en längre tidsperiod. Om genren är roman, är undergenren relationsroman och innehåller därmed teman som passion, svek, svartsjuka, längtan och hämd, detta i ett kargt, men också flödande inre och yttre arktiskt klimat. Utmarkens möjligheter och gränser präglar valen. I en modern värld där civilisation med datorer, iPhones, stadsjeepar möter utmark och gammaldags manér; möts också huvudkaraktärerna: Disa, Tor-Odin och Inger-Berit som interagerar såväl frivilligt som ofrivilligt med varandra. De kommer alla från mycket olika kulturer, olika nordiska världar som präglar deras tankar och emotioner. Disa är svensk med akademisk utbildning, Tor-Odin är uppvuxen i kustbygden, Inger-Berit är samisk smyckedesigner från Kautokeino.

3. Beskrivning och handling:

Titeln ”*Bukar och fenor*”, symboliserar manligt och kvinnligt, och uttrycker samtidigt något som är specifikt för den miljö och kultur där händelserna utspelar sig: vid Ishavet i Nordnorge. Bukar står för manligt: det som tar självklar plats i stämnet; fenor står för kvinnligt: det som ger framåtrörelse och flykt. Huvudpersonerna är formade kring dessa symbolkärnor. Det har dock varit viktigt att inte hårdra egenskaper utan ge karaktärerna spelrum.

En kort mening i texten åberopar titelorden: *Vindens spel mellan orgelpipor av bukar och fenor.*

Världarna som karaktärerna rör sig mellan är inte minst geografiska. Scenerna utspelas i både specifika områden och på mindre precisa ställen, som mer spelar rollen av namnlös bygd i den enorma naturen. T.ex. används uttrycket 'fjorden' för att beskriva både det lilla fiskesamhället, där personerna under en stor del av tidslinjen är bosatta, samt det vidare området runt omkring. Det är helt enkelt hemmet; dvs bebyggelsen, de närmaste fjällen, fjällsjöarna och fiskevikarna som innefattas av "fjorden". Fiskesamhället har inte fått något namn och kunde vara vilket litet fiskesamhälle som helst i Nord-Norge. En geografisk markör blir naturligtvis Hurtigrutens trafikering av samhället. Det finns i verkligheten ett antal mindre sådana fiskelägen där Hurtigrutens skepp angör varje dag. Specifika platser som är namngivna här är t.ex Honningsvåg (en pytteliten stad i Nordkapp kommun) samt Hammerfest (en stad i Vest-Finnmark.) Romanens idè är att berätta en historia om det föränderliga i mänskliga känslor, men den är också en berättelse om *platsen*, om landskap, livsstil, försörjning.

Huvudkaraktärernas namn: *Tor-Odin, Inger-Berit* är markörer för ett geografiskt område och för dess folkgrupper och har modern användning i den miljön. Seden att använda dubbelnamn med fornnordisk storvulen klang går jämsides med bruk av moderna engelska namn, t.ex Alice, Maud, Steve. Tor är ett mycket vanligt namn sammansatt med andra, t.ex Tor-Arne; Tor-Egil; Tor-Kyrre; Tor-Odin. Den invandrade Disas namn är inte lokalt typiskt, utan allmänt nordiskt och används i både Norge, Sverige och Island. Inger-Berit är två namn slumpvis sammanfogade från samisk namntradition, det gör inte anspråk på att vara rätt använt efter seden. Namnen är inga åldersmarkörer, de förekommer i alla åldersgrupper.

Disa bryter upp från sitt liv i Sverige och ger sig ut på en resa till det atlantiska nordet. Berättelsen tar inte upp något om vad hon tar avstamp från när resan startar, då detta närmast är ointressant. Mitt fokus är hennes karaktär när den hamnar i en främmande värld. Arktis lockar med annorlunda miljö och arbetstillfälle. Hon packar bilen full och beger sig ensam till Trondheim och tar Hurtigruten till Tromsø. Hon fortsätter många mil åt nordöst till en fiskeby där hon tagit ett vikariat som tandläkare. Hon möter kioskägaren Tor-Odin från bygden. Attraktionen mellan dem växer till erotisk passion och sedan stor kärlek. Spänningar uppstår, förhållandet prövas och till utmaningarna hör Tor-Odins flickjägaröga, hans förhållande till Inger-Berit, samt – kanske mer djupgående – en skillnad i kulturell bakgrund och även åldersskillnad. Han är betydligt yngre och om de i början möts på ett gemensamt plan av kärlek, sex och intressen, växer lusten till barn hos honom under de tio år som det tar för henne att inte längre kunna räkna med sådana. De geografiska avstånden betyder också något.

Disa vill göra honom till del av *sin* värld, Skåne, att de tidvis ska bo där, men den ömsesidigheten uppstår inte.

Förutom karaktärer och händelser är naturen ett bärande tema i texten. Den arktiska miljön skiljer sig väsentligt från övriga delar av Norden, där är enorma avstånd, kargt klimat och glesa befolkningstal¹, vilket givetvis präglar folket som bor där. De är mer utlämnade till varandra på grund av naturen. De tar tillvara näringstillfällen, är mångsysslare (altmuligmann), rädda om mänskliga kontakter, kort sagt interagerar på ett annat sätt än i tätbefolkade områden. Det vill jag att läsaren ska kunna ”känna” och har försökt få fram det genom att växla mellan panoramiska naturscener som tycks beskrivna av ett allseende öga och å andra sidan samma typ av scener och scenerier, men så som det betraktas av en karaktär. Det finns ingen tydlig gräns mellan subjektivt och objektivt i naturbeskrivningen, men ibland kan man säga att naturen bara ”är” (sälar, valar, fisk i fjorden, fjällens form, strandlinjen), vid andra tillfällen är den en funktion för människor, en njutning eller hinder.

Personkaraktäristik och arbete med personernas tankar och reaktioner har varit det mest krävande och även det mest givande i processen. De tre huvudpersonerna är alla på olika sätt självosäkra under en yta av trygghet eller kompetens. Alla tvivlar på sig själv på olika sätt, men mest i fråga om kärlek. Inger-Berit älskar en man som varit gift och sedan gift om sig samtidigt som de har ett förhållande. Hon har diverse älskare, en av dem är Tor-Odin. Hon är vilt svartsjuk på alla, men såret i henne är mannen som aldrig valde henne. Disa känner sig bara säker på Tor-Odin när de är tillsammans, helst ensamma tillsammans. I sällskap flirtar han ofta med andra och till sist, efter mer än tio år, känner hon också att ålderskillnaden tar för stor plats, samtidigt som längtan till familjen i Sverige blir starkare. Tor-Odin är en kärleksfull pojke, som blir en villrådig man. Han upplever sig verkligen som man, den som väljer, men han förstår inte sina kvinnor, han tvekar om vad de vill, vad de känner för honom. Som framgår i nästa stycke har jag försökt skriva in osäkerheten hos karaktärerna genom att skifta mellan deras perspektiv. En situation drivs ofta fram genom två personers tankeströmmar som byter om som berättande.

4. Form, komposition och perspektiv

Det finns två huvudtempus i manus. Största delen består av preteritum och två kortare avdelningar är skrivna i presens. Perspektivet följer som nämnt tre huvudpersoner vilka får sin röst i olika kapitel, men ofta interagerar i samma kapitel; t.ex. närmar vi oss Tor-Odins och Disas framväxande intresse för

---

¹ Finnmark är till arealen lika stort som Danmark men har bara ca 73 000 invånare, dessa är från tre folkgrupper: kväner, samer, norrmän. Befolkningstäthet: 2 invånare/km²

varandra och osäkerhet om varandra med stycken som växlar perspektiv mellan henne och honom och det är i viss mån motorn i de scenerna.

Att jag inte valt första person utan skriver i skiftande tredje person singularis beror på att man då kan visa för läsaren vad karaktärerna tänker och känner; visa deras mål, motiv, intresse, förväntningar osv. Ambitionen kan sägas vara att lära känna karaktärerna ”inuti deras huvuden”, skapa djup i dem, visa hur de reagerar på yttre och inre konflikter.

Arbetat med att skapa en *personlig röst* för var och en av karaktärerna har varit viktigt. Det rena jagberättandet som ofta beskriver versioner har valts bort. Rösterna är tänkta att bära berättelsen. Rösten ska definiera personen. Peka ut särdrag som läsaren kan älska eller hata; känna igen sig i eller känna sig främmande för. Det som man kallar särdrag är ju ett spann av inre och yttre behov; önskningar, strävanden, förutfattade meningar; bakgrund, familjehistoria, samhällsställning, yrkesroll och andra roller. Dem arbetar jag in i rösten men är nogga med att inte överbetona en massa fakta.

Jag har också velat lyssna in personernas attityder som de uttrycks i tonfall, ord och ordförråd. Orden utvecklar tonfallet, och ur det växer det som bildar karaktärer. Talspråk används, men sparsamt. Norra Norge är känt för att ha ett talspråk utan censur och finkänslighet, så texten skulle bli svår att läsa om det var för mycket av det goda. Exempel: trökuk - en tilltagslös person; mainnskjit - något av låg kvalite´; sveittpung - en lat man; trynsleike -kyssa.

Hon satt halvt bortvänd från honom och snackade ivrigt, han kunde höra hennes kacklande och intensiteten i tonfallet, samiska ...fan vad hon var respektlös, han hade bett henne flera gånger att snacka så han också kunde förstå, när hon tvunget skulle ringa runt till högen av manskompisar hon träffat på mässorna.

Här skulle jag gärna valt ordet ’mansskitet’ istället för manskompisar men måste tygla mig. För att nämna ett exempel.

En annan språkfråga som övergriper manuset är ett slags ”skandinaviska”, som tränger in i karaktärerna. Disas sätt att tänka och tala. Efter flera år vid Ishavskusten är hon så igengrodd med språket där att det påverkar hennes svenska. Det blir lite integrering av svenska och norska och av norska och nordnorska. Det är av betydelse för berättelsen och stämningen.

Sammanfattning: tredje person singularis och tre olika perspektiv har gjort det möjligt att låta sekvenser belysas ur flera karaktärers synvinkel. Man kan bygga upp en förväntning hos läsaren om man avstår från den enda rösten eller från

jagpersoner som är helt subjektiva. Perspektivskiftena ger en rörelse framåt och kan också ge kvarhängande spänning när den lämnar en karaktär i slutet av en scen eller kapitel, där han eller hon tar position i t.ex en konflikt.

Vad så beträffar form och komposition. Kapitlen varierar i längd men hålls i allmänhet relativt korta. Dels därför att det känns naturligt för berättelsen, för den utspridda och människofattiga plats där den utspelas. Dels därför att språket har fått en sparsmakad stil, mycket på grund av dess skandinaviska inslag. Varje kapitel avslutas med att lägga fram en dramatisk fråga som är tänkt skapa spänning eller förväntan utan att ge ett svar. Det handlar inte om ”cliffhanger” men öppet slut, naturligtvis också för att få en läsare att vilja följa den fortsatta historien.

Intrigen består av tre linjer som sammanstrålar dels i en slags klimax av händelser och dels på en geografisk punkt. Linjerna är i stort sett kronologiska men en av dem är omvänt kronologisk. Berättelsens intrig har tagit sin råform genom att jag byggt den som ett pussel där varje kapitel i någon mån går att flytta om. Den är i det avseendet under pågående långsam bearbetning.

Jag har arbetat sceniskt, d v s valt scener och även scenerier där karaktärerna kan utvecklas. Avgörande har varit att scenerna känts nödvändiga för historiens utveckling eller för att lägga en dimension till karaktärerna. Med små språng ska de innehålla någon form av information, avslöjande, upptäckt eller förändring. Så varje enskild scen är oftast i sig en ’hel’ berättelse. Mycket av handlingen i dem byggs upp av tankemönster som varvas med dialog. Dialogerna är korta och fåordiga och innehåller alltid något som informerar eller för händelsen vidare och gärna sådant som är en markör för kultur och miljö.

Följande grepp^{a,b,c,d,e,f} har jag provat för att bygga upp kapitel och avdelningar:

a. En bild ligger till grund för scenen och jag berättar händelsen. Berättandet gör att man närmar sig personerna. Sedan går jag vidare med dialogen.

Grusvägen knastrade genom motorljudet, ett öronbedövande forsdån tog överhanden när vägen svängde i en skarp kurva.

”Se den älven!” Hon pekade över ratten mot älven. ”Så mäktig, se som den stänker!”

”Ja den är jättefin.”

”Kan inte du ta den till oss?”

”Jo så klart, men jag får inte plass med hela.” Han ---

b. Börjar med dialogen för att sedan i ett eventuellt avbrott fastställa scenbilden. Dialogen kan återkomma.

c. Börjar gestaltningen i nutid, stoppar upp scenen och går tillbaka till tidigare händelser för att informera och därefter återvända till nutidsscenen.

d. Börja med att berätta vilken tid på dagen det är, låta någon form av information komma in, ny sedan man sist var i den personens perspektiv. Därefter fortsätter scenen från klockslaget.

Eftermiddagen var ljus för årstiden. Ingen hade ännu startat årets prat om när solen skulle bli synlig. Inte riktigt dags – så här års gällde nyheter om fisket, det hade hon sett på löpsedlarna.

Luften bet i näsan, fick henne i gott humör. Fiskade upp och rev i tåtarna. Hon skyndade på i branten ner för Hankenbakken. En man på spark körde om i en hisnande fart som utstrålade vardagsmanér. Rak rygg och stabilt fotarbete – vassa medar. Inget bromsande där.

Sista timmen hade hon tittat ut över fjorden varenda gång hon bytt borrh i handstycket. Pustat tyst innanför munskyddet och känt minuterna förete evighet, tills klockan blev kvart över tre. Lättnaden att komma utanför dörren, lyfte dagen. Knarret av kall snö under sulorna, rätt sida om solståndet.

Hon följde gatan förbi läkarbåtens lilla träkaj, -----

e. Första scenen hakar fast i en händelse från förestående kapitel.

f. Börjar i medias res av händelser eller i en persons tankar, stannar kvar hos personen medan handlingen fortsätter. Själva bilden eller miljön beskrivs som en del av handlingen.

Hon satt i gropan. Benen låg upplagda på den motsatta snöbänken och ryggen vilade mot ett renskinn. Dåsigheten spred sig välkomnande. Fast hon varit uppe hela natten, hade det inte gått att sova på småtimmarna. En uppskrivning av både kropp och sinne, satt kvar. Rastlöshet hade hållit henne vaken. Kanske ovisshet?

Några av greppen har jag använt medvetet och några har visat sig när jag studerat dem i efterhand.

5. Språk och stil:

Beskrivningen intuitiv författare är ett begrepp som jag identifierar mig med av flera anledningar. Min oförmåga att analysera efter regler och grammatik är så gott som total. Om jag klarar att omsätta det i praktiken, sker det alltså intuitivt på grund av ett livs bokläsning eller en fast inlärningshand från grundskolan som jag inte är medveten om.

Men jag kan säga vad jag själv vill med min text. Jag vill att den ska vara framför allt ärlig och ganska avskalad. Den ska uttrycka det som är jag i språket. Helst önskar jag att den har en *röst* som är min. Men ibland kan jag i ärlighetens namn inte urskilja vilket som skulle kunna vara eller är min röst. Då måste jag lita till min intuition och hoppas att någon slags gehör för rytmen ska hjälpa mig in i den. Och så skriver jag igen och igen. Och hoppas komma rätt. Att ha sin handledare² att luta sig mot är ovärderligt och helt underbart.

Jag har lagt märke till att jag undviker beskrivande adjektiv och i viss mån adverb och med kärlek letar efter precisa verb. Det sistnämnda är inspirerande minst sagt och får mig att undra över vad nästa vurm ska bli. Tror att jag också är rätt mycket av en ordnörd i allmänhet som känner stor avoghet mot vissa ord: t.ex. plötsligt. Men så är det ju desto fler ord som jag bara älskar. En del av dem är såklart med i mitt manus. Vissa perioder är min trögtänkt³ påtaglig och jag kan uppleva att jag vet vilket ord jag vill ha tag i, men det kan ta två dagar innan det kommer till mig. Kopplingarna är helt borta. Annat som är roligare men här vet jag inte om jag måste säga tyvärr; jag har en fäbless för ord och ordföljder som är ålderdomliga och därmed nära bokmålsnorskan. Jag anser att det är alldeles för mycket av vår språkliga historia som blir gömt och glömt och vill helst hämta upp våra språkrötter, på samma sätt som man hittar fram arkeologiska fynd och vårdar dem.

Genom att arbeta med längden och variationen i meningarna lägger jag mig vinn om att få till ett flöde i texten. Flödet och rytmen är för mig helt avgörande. När det inte stämmer visar det sig ofta i responsmöten där alla hänger upp sig på samma ställe. Ofta har man också själv stakat sig på detsamma. För att få till flödet läser jag om många gånger, ändrar, läser igen och läser högt tills flödet sitter genom ändringar^A.

Exempel på ändringar A:

1.

---

² Sigrid Combüchen

³ Har fått veta att trögtänkt kan kvarstå under många år efter en virusinfektion på hjärnan (hos mig en känd- och en okänd virus) så här gäller det att förlänga svarstiden på frågorna till mig själv ☺

"Hej, jag känner igen dig." Hon ställde sig snett framför honom så benet nuddade hans knä."

"Hej." Han lutade sig bak och såg på henne, lät blicken fånga formerna över bröstet.

Hon vägde över mot andra höften."Från Alta."

"Laxefiske?" >>>>>>

2.

Hon ställde sig snett framför honom så benet nuddade hans knä. Fiskade efter en tråd han kunde tänkas dra i.

"Hej, jag känner igen dig."

"Hej." Han lutade sig bak och såg på henne, lät blicken fånga formerna över bröstet.

Hon vägde över mot andra höften."Från Alta. Har sett dig i Alta."

"Laxefiske?"

"Jo Finnmarkshallen. Dragningen. Du fick välja som nummer åtta en gång, inte sant?"

Det finns alldeles för mycket darlings to be killed i perioder, men jag måste ändå påpeka att mitt främsta verktyg från början var strykning, strykning, strykning. Men när jag sen kom en bit in i manusarbetet dansade de där med sin lockelse och hoppade graciöst in i texten. Bara att stryka efter handledning. Här behöver jag fortsatt arbeta med att reflektera över vad det är jag verkligen säger.

Att jag vill att texten ska vara avskalad och ärlig, beror på att den ska samverka med textens sammanflätade teman av kärlek/passion; landskapet/klimatet; svek/uppbrott. I allt detta är personerna avskalade, sårbara och ärliga. De kan inte gömma sig för känslorna mer än för den långa sommardagen och vinternatten, stormar och skred, eller för varandra. Och som Jan Sigurd sa, man måste våga bjuda på sig själv när man skriver. Med det menade han som jag tolkar det att man måste gå in i manusets personer som skådespelare gör, vara i dem och skriva därifrån medan man också hämtar från sig själv.

Manuset kommer att i slutredigering få ett slags "textillustrationer" med typografisk placering utanför satsytan. De kommer att bestå av fragment ur mail, av sms, texten på flygbiljetter, vädermeddelanden, tidningsrubriker. De blir inte rena "textbilder" utan deras innehåll kommer att interagera med berättelsen och

dess personer. De kommer också att bidra till att beskriva platsen och stämningarna vid Norra ishavet.

6. Processen

Steget från att önska skriva till att verkligen göra det är förstås fas nummer ett i processen. Åtminstone om man ser till det praktiska. Det som startade intresset för ordens makt, vad de kan göra med ens inre, ligger som hos de flesta längre bak på livslinjen. För min del A.J. Cronin: Hattmakarens borg, utlånad till mig av min mormor när jag var ca 12 år. Och min fars tolkning av Dan Anderssons texter vid gitarren.

6.1. Praktiska metoder

Till att börja med skrev jag några kapitel för att en historia ville ut. Det var innan jag började på författarskolan. Den blev omskiven många gånger, kanske sju till åtta och utprovad i både preteritum och presens. Till sist har den stannat i presens och ingår som avdelning I. i mitt manus. Denna del har Disas perspektiv i merparten och övergår i slutet till att vagt vara också Tor-Odins. Stilen är spaksmakad och inbegriper en del dialog. Den texten är den som blivit genomarbetad flest gånger när det gäller längre avdelningar. Mindre stycken som bearbetats och gnagts ska jag visa exempel på längre ner.

Vid starten på FFS, skrev jag ytterligare några kapitel med de olika huvudkaraktärernas perspektiv. Först då kom det in tankar på själva formen. Jag började fundera över slutet, vilka som skulle få röster. Skulle jag klara att skriva ur ett manligt perspektiv? Vem, vilka från min egen kända verklighet skulle jag väva in i karaktärerna?

Därefter skrev jag lite till men hade ännu inte gjort klart för mig själv vilka tids- eller händelselinjer jag skulle förhålla mig till. Visste dock att jag inte ville skriva en strikt kronologisk berättelse. Therese Granwald höll en intressant föreläsning om tid och tidslinjer som startade min tankeprocess om hur jag skulle förhålla mig till tidsstrukturen i mitt manus. Det medförde inga direkta beslut men satte igång tankarna kring detta på allvar. Under tiden tog jag fasta på en rad i Stephen Kings **Att skriva**⁴: När man skapar är det bäst att inte tänka för mycket på var styckena

börjar och slutar; tricket är att låta naturen ha sin gång. Så väl det passade en intuitiv författare.

Och så skyndade jag att läsa Göran Häggs **Nya Författarskolan**⁵ från pärm till pärm och valda avdelningar i Mats Ödeens **Dramatiskt berättande**⁶. Tillsammans med alla föreläsningar och övningar, vilka varenda en tillförde något i min verktygslåda, tyckte jag att vi raskt fick en hel del 'kött på benen'.

⁴ Stephen King, *Att skriva – en hantverkarens memoarer*, s 118 ISBN 978-91-7002-948-6

⁵ Göran Hägg, *Nya Författarskolan* ISBN 91-7232-004-4

⁶ Mats Ödeen *Dramatiskt berättande*

Det första textmötet som min grupp hade med studenter från andra årskursen, blev positiv feedback för mig. Jag hade lämnat en text som var skriven ur Inger-Berits perspektiv och kände efter responsen ett wow över att få bekräftat att man faktiskt kunde få läsare att uppfatta *mina* personer så som jag avsett när jag skrev dem, dessutom som spännande. Fick även med mig att miljöbeskrivningarna var ”magnifika”. Min osäkerheten om jag skulle kunna ro det här manuset i land, blev något mindre.

När jag kommit en bit till föreslog min handledare Sigrid, att vi kunde träffas och diskutera lite om intrigen och händelseförloppet. Min nervositet steg och jag tyckte inte att jag hade så mycket att visa fram i den diskussionen, mer än att jag visste slutet och det ungefärliga händelseförloppet inom mig själv. Hur skulle jag nu förklara och visa på det och framför allt slippa få en black out som jag ofta får. Trögtänkheter är pinsamt för den som har det.

Mitt upplägg hade från början lutat sig mot den metod som Elizabeth George presenterar i sin bok *Skriv på*⁷, med en stegvis skiss. Dvs en lista över alla händelser, stickord, höjdpunkter. En sådan ungefärlig lista hade jag i huvudet men satte mig nu ner och tillverkade en sådan. Det är en handskriven dragspelslista av flera sammantejpade ark som jag drar ut till en lång linje när jag behöver stöd i minnet för mina kärnscener och den ordning jag tänkt mig för dem. Det är helt enkelt ett förråd av ord för scener och gestaltning. Givetvis har en del moduleringar skett på det dragspelet. I tillägg gjorde jag en geometrisk figur av min tidslinje⁸, både för att kunna visa Sigrid hur jag tänkte och för att ha något att själv hålla mig i. Det blev en nyttig funderare när jag gjorde den även om jag sedan inte tittat speciellt mycket på den.

När jag träffade Sigrid böljade samtalet om allt möjligt viktigt, men när jag kom hem så hade jag ändå inte behållningen från samtalet med mig hem. Skallen var helt tom och jag var besviken på mig själv. Jag fick försöka hämta upp fragment ur minnet och kom ihåg att hon sagt att jag skulle bara skriva på och något om att jag hade gehör för texten. Det var allt jag kunde fiska upp.

Men jag kan inte nog betona hur viktig handledningen varit i min skrivprocess. Genom min computer har handledaren varit som i samma rum, närvarande med sina recensioner ’good news’ och ’bad news’; förklaringar, uppmaningar, uppmuntrningar. Det gör något med självförtroendet att få kunskap så man vågar. Man får konkreta verktyg att hålla sig till i sin egen utveckling.

Ut ifrån dessa responser har jag efterhand försökt reparera svagheterna genom att läsa igenom många gånger. Tänka, tänka, tänka. Vad är det jag gör?

---

⁷ Elizabeth George *Skriv på* ISBN91-7232-012-5

Exempelvis har det handlat om strykningar, hur jag måste hantera att stå mellan två språk^A; hur jag använder prepositioner^B; sovra ordglädjen för att inte tynga ner helheten; göra meningarna enklare osv.

Exempel A: *Dessa till synes harmlösa mikrostrån kunde ~~ödelägga~~ (Sigrids anföring > förstöra, på svenska blir ödelägga ett ord med mycket större innebörd än på norska *en målning bara insnikade i ett enda penseldrag.**

Exempel B: *Kvistade tunna granslanor instuckna i öljorna höll den sträckt på plats, med hjälp av rep bundna ~~tit~~ vid tallstammarna.*

Det kan synas som små ändringar i sammanhanget, men pekar exakt ut några av mina svaga punkter. Jag är medveten om att svagheterna är betydligt många fler, men de är svåra att hitta utan den viktiga responsen.

Under de praktiska skrivtimmarna går jag ofta tillbaka under tiden jag skriver och gnager och flyttar runt på meningar och ordval^C. Sedan låter jag det gå några dagar innan jag läser igen och upprepar i småjusteringarna. Av och till tar jag mig ifrån skrivplatsen hemma och sätter mig att handskriva på ett cafe` eller ute om det är sommar, oftast när jag ska starta upp ett nytt kapitel.

Exempel C:

1. *Hon iakttog honom när han gick. Det var något som inte gick sätta finger på – ömtålighet, en ledsnad **inuti** fast utanpå. Som att fisken kunde hoppa och slå loss från draget, om inte **spänningen** och vinkeln på **stängen** var den rätta. **Livskraft och försvar**. Han försökte **i alla fall** – klätt upp sig, snygg i svart, nyklippt – luktade gott*

2. *Hon iakttog honom när han **slank iväg**. Det var något som inte gick sätta finger på – ömtålighet, en ledsnad **inne** fast utanpå. Som att fisken kunde hoppa och slå loss från draget, om inte **spännet** och vinkeln på **spöet** var den rätta. // Han försökte – klätt upp //, snygg i svart, nyklippt – luktade gott.*

---

⁸ Bilaga 2

Efterhand som pusselbitarna blev fler har kapiteln fått namn för att lättare kunna hålla ordning på dem. Dessa kommer dock att strykas när manusversionen känns färdig. Endast avdelningsnummer kommer att finnas.

Därför har jag nu i slutet gjort en kapitellista med små inslag av rutor, med t. ex. något som ska skrivas från olika perspektiv och var det ska in i sammanhanget. Jag har också mot slutet gjort en schematisk bild⁹ över de olika händelselinjerna för att själv ha en översikt.

6.2. Inre process

Den är i första hand beroende av en triggertanke för att starta. Den kan komma vilken tid på dygnet som helst och i skiftande sammanhang. Vara försjunken i musik, läsning, film och mycket ofta bilder. Minnet och tillbakablickar spelar också stor roll. Att hålla kvar tanken som ger flödet är det svåraste.

Tanketråden som jag är beroende av för att skriva kan vara svår att hämta upp efter avbrotten vi har med annan sorts skrivning. Stressen ökar ju längre avståndet i tiden blir och tanketråden dras ut. Ju längre jag är oproduktiv, desto svårare blir det att komma tillbaka till texten.

Eftersom jag skriver i tre personers perspektiv, måste jag ha röster som skiljer sig åt och rör sig parallellt. Jag försöker att göra en slags infiltrering i personernas själsliv, försöker leva mig in i dem. Är det för långa avbrott blir inlevelsen mödosam, måste börjas om ibland och det skapar emellanåt ett skrivmotstånd.

Jag har funderat över om det blir skillnad i textens kvalitet om triggertanken följs av direkt skrivande, jämfört med att ett längre tidsintervall får passera mellan triggertanke och skrivande. Där har jag inte kommit fram till något svar. Däremot vet jag att jag som författare påverkas av oproduktiva avbrott när det gäller tankekvaliteten runt manuset. Det tar längre tid att hämta upp kärntankarna om hur pusslet ska läggas. Och ju fler pusselbitar/kapitel som är färdiga, desto svårare har det blivit att ta sig tillbaka till den inre processen som skapar nya idèer i manusarbetet.

6. Sammanfattning, diskussion, resultat

Texten är ett avsnitt ur en relationsroman. Arbetet med den har pågått från höstterminen 2011 då jag på allvar började grunda mig i ett projekt som skulle utgöra examensarbete på författarskolan i Lund.

Jag försöker skildra en nutida men ganska annorlunda nordisk miljö, glesbygd vid Ishavet och jag vill gestalta personer som bor så avsides, men lever i den digitala tiden som vi, och har känslor och reaktioner som är

---

⁹ Bilaga 3

allmänmänniskliga. En speciell situation är att det inte finns ett överflöd av människor, inget ”urval” och att det därför finns ett tillvaratagande av livets tillfällen som är lite exotiskt för stadsmänniskor.

Fungerar prosan i förhållande till formen och innehållet i romanen? Gör den det i förhållande till mina avsiktsförklaringar? Uppfyller den sitt syfte att skildra äkta? Finns det något som kan kallas en röd tråd? Klarar romanfigurerna att bära berättelsen? Har de en egen övertygande röst? Finns det en röst som är författarens? Var och hur kommer den fram?

Detta är frågor som jag ställt mig under arbetets gång.

Hur har då resultatet blivit? Författaren kan omöjligt vara sin egen kritiker men jag försöker ett par enkla svar:

Jag hoppas ha uppnått trovärdighet när berättelsen gestaltar personernas känslor och förnimmelser i det att jag ger dem inre och yttre utmaningar, i sammanhang med det hoppas jag att läsaren kan få med sig en egen igenkänning. Längtan efter trygghet är allmän, liksom bejakelse i kärlek, svartsjukans plågor osv. Man kan också se sin egen bild i beskrivning av en annans hemlängtan, eller i förvåningen över andras kultur och seder som man trott var utdöda eller i alla fall inte hade förväntat sig där och då. Dessa igenkännande är i bästa fall en bekräftelse på att skildringen av karaktärerna och deras mellanhavanden är äkta. Men denna bekräftelse vet jag till syvende och sist ingenting om förrän texten når läsaren.

Stilen är avskalad, speglar vardaglighet utan yvighet och gör personernas villkor realistiska i förhållande till den mer brett episkt återgivna naturen. Naturen i sig har jag försökt skildra med balans, i vetskap om att den trots allt är vardag för folk som bor där (inte reseskildring).

Vad behöver jag jobba med?

Balans mellan undertext och konkretisering